

EINDELOOS

- 4 - Welkom eerstejaars! - 6 - Pieter Steinz doet Faust
 - 10 - Hagar gaat vreemd - 12 - Kokerellen op Maria's achterkant

Onderop een stapeltje

Verdwenen vakken en inschrijvingsproblemen: een navorsing

Bob van Toor – Masterstudenten American Studies mochten zich dit semester inschrijven voor één verplicht vak en twee keuzevakken, zo staat te lezen in de studiegids. Dat de lijst met keuzevakken uit precies twee vakken bestond, zal tot enige teleurstelling hebben geleid. Het was één van de kwalen rond de inschrijving en nieuwe roosters. Ieder jaar spelen zich meer of minder dramatische tafereelen af in en rond het onderwijssecretariaat, maar moet de oorzaak van het euvel daar gezocht worden?

'Heel stom', noemt een student in het quasi-verplichte college *Understanding Chicago* het inflexibele curriculum. 'We hebben ook een vak over het Amerikaanse leger, waar ik niets van af weet en me ook niet erg voor interesseer. Maar ja, ik wil mijn Master dit jaar afmaken, dus ik heb geen keus'. Des te vreemder is dat die keus nog wel bestond toen studenten zich voor een Master moesten inschrijven in april; sindsdien is tenminste één vak uit de studiegids verdwenen. De coördinator van het Masterprogramma, professor Ruud Janssen, legt uit: 'Er kunnen verschillende redenen zijn waardoor er een verandering in het programma optreedt, van nieuwe docenten tot nieuw onder-

zoek van docenten.' Een reden voor het magere programma is wellicht de overstap van docente Sara Polak naar de Universiteit Leiden tijdens het zomerreces.

Ook in andere Mastertrajecten van de opleiding Geschiedenis ging de inschrijving niet zonder slag of stoot. Nina Kuin had haar aanmelding dit jaar extra vroeg ingeleverd. 'Maar als je iets te vroeg doet raakt iedereen in paniek,' verzucht de student. 'Dan kom je onderop een stapeltje terecht, dat raakt kwijt en dan merk je op 6 september dat je toch niet staat ingeschreven.' Kuin is niet de enige die de

oorzaak van de problemen zoekt in de bergen papier achter de balie van het onderwijssecretariaat. Maar Bart-Jan Roffel is met zijn medewerkers slechts het gezicht van een complex systeem. Achter de schermen werkt bijvoorbeeld Axel Bakker ieder jaar de roosters uit.

Als doorgewinterd docent kent Boudien de Vries het klappen van de zweep, en zij wil niets weten van de kritiek op Bakker of Roffel. Het probleem ligt volgens De Vries heel ergens anders: in de zeer vroege planning van vakken. 'Van iedere afdeling wordt in december één vertegenwoordiger

'Vroeger was het heel anders: dan liep de hoogleraar op de eerste dag het college binnen en zei: wij gaan het zo en zo doen, en dat schreven wij dan braaf op. Je had toch geen keus!'

naar een overleg gestuurd, en dan en dan ligt er in december 2009 een voorstel voor je afdeling voor het studiejaar 2010-2011. Daarna wordt er dan natuurlijk nog geschoven, er komen docenten bij of er gaan er juist weg; maar zo rond april moet het vast liggen, ook inhoudelijk. Bij een terugkerend vak over meerdere jaren is dat niet zo'n probleem, maar als je pech hebt moet je in maart 2010 zeggen wat je in februari 2011 gaat doen. Dat is het problematische.'

De Vries kijkt het voor de zekerheid even na. 'Kijk: op 12 maart van 2010 moest ik iets inleveren voor mijn keuzevak in het 2e semester, dus februari 2011. Je mag soms zelfs niet zeggen "literatuur wordt nog bekendgemaakt"! Nou, en daar gaat de studiecoördinator dan mee aan de slag.' Dat op zich is nog niet zo heel erg, vindt ze, al moet ze soms improviseren om zo ver van te voren een vak te verzinnen. 'Dan denk je aan het einde van de zomer opeens: oeps! Over twee weken begint het college, dan moet je opeens wat gaan doen, en bijvoorbeeld literatuur gaan zoeken.'

'Het is verplicht om dan al vier toetsmomenten op te geven, en dát vind ik belachelijk, zo ver

van te voren. Dus niet alleen waar over het gaat, maar je moet ook eigenlijk een heel jaar van te voren zeggen welke toetsen wanneer komen, en voor hoeveel procent het mee telt voor het eindcijfer. Het is logisch dat voor docenten dingen vastgelegd moeten worden, maar hoeveel procent iets mee telt, dat gaat te ver. Het is, denk ik, ooit een eis geweest van de kant van de studenten, in het kader van "Beginnen, Meedoen, Afmaken". Vroeger was het heel anders: dan liep de hoogleraar op de eerste dag het college binnen en zei: wij gaan het zo en zo doen, en dat schreven wij dan braaf op. Je had toch geen keus!'

De Vries breekt bovendien een lans voor het onderwijssecretariaat. 'Zij werken hard hoor! Ieder jaar wordt pas heel laat bekend hoe groot de instroom van studenten precies zal zijn. Eind augustus wordt er een keer geteld, maar als in september blijkt dat er heel veel nieuwe aanmeldingen zijn voor bijvoorbeeld een Master moeten er, zoals dat heet, meer onderwijsuren worden gevuld.' Dit jaar was dat nog extra problematisch. Doorgaans slagen er van elke honderd studenten Geschiedenis die hun Bachelorexamen aanvragen ongeveer vijfenzeventig. Dit jaar slaagden 86 van de 90 aanvragers, vertelt Jouke Turpijn, coördinator van het colloquium geschiedenis. Daarvan wilden ook nog eens 52 het traject Geschiedenis van de internationale betrekkingen volgen. De onderzoeksmaster is daarentegen dit jaar niet erg druk bezet, en inschrijving daarvoor wordt door Masterstudent Thomas Smits dan ook beschreven als 'heel chill'. De rest van de Masterstudenten, een eenzame Mediëvist uitgezonderd, zit echter in overvolle collegezalen. De enorme aanwas heeft de coördinatoren waarschijnlijk de nodige kopzorgen gegeven. 'Dan heb je dus opeens een hele werkgroep er bij, dan moet je gaan schuiven met docenten en kijken wie je waarvoor inzet: wie kan er bijvoorbeeld

De onderzoeksmaster is daarentegen dit jaar niet erg druk bezet, en inschrijving daarvoor wordt door Masterstudent Thomas Smits dan ook beschreven als 'heel chill'

een hoorcollege geven, en wie AcVa?' weet De Vries uit eigen ervaring.

'Ik heb de grootste bewondering voor Axel en Bart-Jan die dan op volle toeren moeten draaien om alles in goede banen te leiden. Vanaf half augustus is het heel hard werken. Bart-Jan is zelf wel eens naar mijn kantoor gevluht om niet constant gestoord te worden op het secretariaat in die periode. Ik heb dat werk in het verleden ook gedaan, en dan ben je aan het eind van die maand helemaal uitgeput - en dan moet het jaar nog beginnen!'

Het lijkt er dus op dat het probleem rond de inschrijvingen niet gezocht moet worden in slordigheid met stapels papier, maar in planning op de lange termijn, die door veranderingen op het laatste moment zelden realistisch is. Begrip van de kant van de studenten is hier dus op zijn plaats. Op de bezorgde vraag of hij de afgelopen weken goed doorgekomen is wil Bart-Jan bij hoge uitzondering wel antwoord geven: 'Eitje!' aldus de laconieke baliemedewerker. ☞

WO I nu écht afgelopen

Met de laatste herstelbetalingen begraven Duitsland en Frankrijk nu eindelijk de strijdbijl

Joris Belgers - **De Eerste Wereldoorlog is eindelijk afgelopen! Ten minste, die tussen Frankrijk en Duitsland dan. Zondag 3 oktober werd niet alleen de twintigste verjaardag van de Duitse eenwording gevierd, de Bondsrepubliek kon deze heugelijke dag nog ietwat opleuken met het nieuws dat alle herstelbetalingen aan schuldeiser Frankrijk zouden zijn afbetaald.**

Dat één en ander nog niet was afgehandeld werd onlangs ontdekt door het Duitse dagblad *Die Welt*. Zondag jongstleden verstreek met de twintigste verjaardag van de Bondsrepubliek de laatste betalingstermijn van 69,9 miljoen euro aan 'Londoner Schuldabkommen', zoals het in de begroting van vereffende buitenland-schulden stond opgetekend. De herstelbetalingen waren het gevolg van artikel 231 in het verdrag van Versailles dat na de Eerste Wereldoorlog werd gesloten. Dit artikel wees Duitsland aan als de enige schuldlige van de catastrofe die de 20ste eeuw inleidde. Duitsland werd, vooral onder invloed van de germanofobie van de Franse premier Georges Clemenceau, veroordeeld tot het betalen van 152 miljoen goudmark aan Frankrijk.

Adolf Hitler zou echter Adolf Hitler niet zijn geweest als hij het hier bij zou laten zitten. De herstelbetalingen werden als een grove belediging ervaren en het trotse Duitse volk weigerde haar betalingsafspraken na te komen. Niet dat ze dat hadden

überhaupt hadden gekund. Nadat de herstelbetalingen in het licht van de financiële crisis in de jaren dertig al enigszins waren opgeschort, werden de betalingen aan Frankrijk na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog helemaal gestaakt. Hierna werden ze echter weer hervat, maar tot 1952 gold dat de betalingen alleen zouden plaatsvinden als Duitsland weer herenigd zou zijn. In 1952 ging de Bondsrepubliek weer over tot de betalingen, die tegen 1980 waren opgelopen tot omgerekend zo'n 670 miljoen euro. Tussen 1945 en 1952 resteerde nog een luttele 125 miljoen euro, een bedrag dat vanaf 1996 weer stilletjes werd uitgekeerd aan Frankrijk.

Tussen 1945 en 1952 resteerde nog een luttele 125 miljoen euro, een bedrag dat vanaf 1996 weer stilletjes werd uitgekeerd aan Frankrijk.

Echter - de waardepapieren die de houder recht gaven op deze niet onaanzienlijk geldbedragen, werden gedurende de jaren tachtig in Frankrijk als historische curiositeiten verkocht. Weinig mensen hielden er rekening mee dat beide Duitslanden ooit nog één zouden worden, en dat, wanneer dat toch zou gebeuren, het *Finanzministerium* de betalingsregelingen volgens het dictaat van Versailles in ere zou herstellen. Dit gebeurde dus wel. Alleen niet ten profijt van de Franse staatskas maar van een aantal slimme private investeerders. Duitsland zegt nu zo'n 90% van de schuldeisers te hebben achterhaald, en sluit met de twintigjarige viering van de Duitse *Wiedervereinigung* definitief het kasboekje van de Eerste Wereldoorlog. ☞

HOOFDREDACTIONEEL

Laatst was ik in lichte paniek op zoek in de bibliotheek naar een bepaald gortdroog boek van een talentloze schrijver, voor een werkstuk waar ik al lang geleden het vertrouwen in verloren had, toen mijn oog door wrede serendipiteit viel op de rug van *A history of the breast*, door Marilyn Yalom. Het was een beetje alsof je op een hete zomerdag in een verstikkende auto over een snelweg rijdt, en dan een fantastisch wildwater-zwemparadijs passeert.

Daar bedoel ik niets onwettig mee: het idee om een boek over de betekenis van de vrouwenborst door de eeuwen heen te schrijven was als een verfrissende glijbaan naast een stoffige, te veel bereide vierbaansweg van statenstelsels, holocaustinterpretatie en Gouden Eeuw. Geen regeringspaperassen en oral history maar een shakespearestuk hier, een reclameposter daar, een flinke snuf van een antropoloog die nu en vogue is eroverheen en klaar ben je!

Waar ik me in de propedeuse niet kon voorstellen dat ik ooit nog vrijwillig een geschiedenisboek zou lezen raak ik telkens bekoord door dit soort lichtvoetige, uiterst sappige, feestelijke geschiedschrijving. Zo heb ik nu *The aristocracy and the modern world* op het nachtkastje; de feiten neem ik voor lief vanwege de talloze anecdotes (er waren voor de Pruisische wet maar enkele situaties waarin een vader zijn zoon kon onterven; onder meer als junior met zijn stiefmoeder het bed had gedeeld, en als hij bij een circus ging).

Er zijn feestelijke geschiedenisboeken over cultuur, sociale geschiedenis, zelfs over politiek wil het nog wel eens lukken. En dat is de schokkende realisatie: geschiedenis waarbij de lezer zijn vingers aflukt blijkt over ieder tijdperk en onderwerp te schrijven. Waarom zijn de boeken die het tot mijn nachtkastje halen dan toch zo zeldzaam? ☞

Eerstejaars!

Een studie geschiedenis en een Eindeloos in handen: gefeliciteerd en hartelijk welkom

Bella Vos – Een nieuwe stad, nieuwe mensen, kamernood, hospiteiten, huishouden, koken, bijbaantjes, ontgroeningen, colleges, werkgroepen, studeren... 'houdt het dan nooit op?' brandt op je lippen, maar je hebt de woorden nog niet weg geslikt of een volgend biertje wordt je alweer in handen gedrukt. Drink met mate is verleden tijd, drink met maten luidt het liberaler criterium. Het nieuwe ritme valt je zwaar, spanning en angst drukken op je schouders, als ware het de grote Kipling waarvan je je lang geleden al dacht ontdaan te hebben. Kortom, je begint weer opnieuw en dat is altijd moeilijk.

Mijn eerste jaar zit er inmiddels op, en al schrijvende denk ik terug aan een onzekere maar leuke tijd. Ook voor mij begon het allemaal met de hopeloze kamerzoektocht waaraan nu, een jaar en vijf verhuizingen verder, alsnog een einde is gekomen. Hoewel ik mij lange tijd alleen voelde in mijn nomadische bestaan – de meeste van mijn vrienden hadden al snel iets vast gevonden – staat Amsterdam er wel degelijk om bekend dat studenten er meer rondverhuizen dan in enige andere stad. Behalve dat het leuk is om in verschillende stadsdelen te wonen, is het voorname doel steeds meer naar het centrum toe te trekken. Wees dus in het eerste jaar niet kritisch, je kunt vanuit iedere plek verder blijven zoeken.

Amsterdam is een geweldige studentenstad, je moet alleen weten waar naartoe te gaan. De hoeveelheid kroegen, discotheken, bioscopen, theaters en culturele centra is overweldigend. Vraag dus vooral rond en zoek op het internet naar wat er allemaal te doen

valt. Dat je je de eerste weken een toerist op eigen bodem voelt, is zo slecht nog niet omdat het je de mogelijkheid geeft erachter te komen wat de stad allemaal te bieden heeft.

De keuze tussen de VU en de UvA, tussen orde en chaos, was voor mij snel gemaakt. Het kosmopolitische karakter, de centrale locatie en de diversiteit aan studenten maken de UvA tot een geweldige universiteit. Natuurlijk

wel streng gecontroleerd. De twee combineren is aan te raden omdat de collegestof aansluit op de behandelde bronnen en literatuur in de werkgroepen.

Zonder hier al te veel reclame te maken, mag een bijzondere avond niet onvermeld blijven. Iedere dinsdagavond wordt er vanaf negen uur in Café Diep geborreld door Kleio, de studievereniging van Geschiedenis en Kunstgeschiedenis. Een goede

Welkom in Amsterdam - de mooiste stad ter wereld

erger je je regelmatig aan de rommelige organisatie en scheld je er gewillig op los als je jezelf vanwege een overbezet studieweb niet kunt inschrijven voor de vakken die je wilt, maar hier heb je uiteindelijk vrede mee. Sfeer vind je belangrijker dan coördinatie en logistiek.

Het propedeuse-jaar van Geschiedenis is niet moeilijk maar je moet er wel veel voor doen. Er zijn weinig lesuren en de aanwezigheidsplicht, die inmiddels met de eufemistische term participatieplicht wordt aangeduid, is minimaal; je zult het jaar dus zelf moeten plannen. Wat in het eerste jaar centraal staat is het verwerven van basiskennis en vaardigheden. Hoorcolleges kun je bijwonen, die keuze is volledig aan jou. Op aanwezigheid bij werkgroepen wordt

gelegenheid om medestudenten buiten de werkgroepen en colleges om te leren kennen. Voor studenten kunstgeschiedenis is er ook Kanvas, een gloednieuwe studievereniging verbonden aan de UVA waarover je alle informatie kunt vinden op kanvasamsterdam.nl.

Amsterdam is een stad van vele mogelijkheden, de UvA een universiteit net zo leuk als onbegrijpelijk en Geschiedenis een studie die voor iedereen die zoekt wat te bieden heeft. Dat een eerste jaar vaak gekenmerkt wordt door tal van onzekerheden, maakt uiteindelijk niets uit. De filosoof Francis Bacon wist het al en nu weten jullie het ook: 'If a man will begin with certainties, he shall end in doubts, but if he will be content to begin with doubts he shall end in certainties.' ☞

Eindeeloos is voor het nieuwe jaar op zoek naar redacteurs, fotografen en mensen (m/v) die van puppies houden. Ervaring met een digitaal tekstverwerkingsprogramma (bijvoorbeeld 'MS Word') gewenst. Koekjes en limonade aanwezig. SMS 'schrijverscarrière AAN' naar 06-51715135!

ACTIVITEITEN

21 oktober
Lezing Pieter Steinz adhv diens boek *De Duivelskunstenaar*

Tot 24 oktober:
Krijn de Koning is Kerkmeester, spectaculaire installatie in de Nieuwe Kerk

Tot 31 oktober:
De Jordaan, fototentoonstelling van Dolf Toussaint in het Stadsarchief Amsterdam

Tot 7 november:
Tentoonstelling Mayer July - *Kleurrijke herinneringen aan een Poolse jeugd* in het Joods Historisch Museum

5-7 november:
Kleio's Battlefieldtour naar de Somme

6-8 november:
Kanvas' eerste kunstreis naar het Ruhrgebied

Tot 8 december:
Tentoonstelling Johan van der Keuken- *Beeldverhalen* in het FOAM

Tot 9 januari 2011:
Tentoonstelling *Taking Place* in Stedelijk Museum Amsterdam

Tot 18 maart 2011:
Tentoonstelling *De Onsterfelijke Alexander de Grote* in Hermitage Amsterdam

Faust en zijn *Nachleben*

Boekrecensie Pieter Steinz - *De Duivelskunstenaar: De Reis van Doctor Faust door 500 Jaar Cultuurgeschiedenis*

Micha van der Wal - Wanneer Pieter Steinz bij de bekende Faust-kenner Günther Mahal op bezoek komt, plaatst deze diens ambities direct in perspectief: Steinz' voorgenomen boek over Faust zal niet het eerste worden dat over deze legendarische figuur geschreven wordt. Vele duizenden publicaties zijn aan die van Steinz' vooraf gegaan. De chef boeken van de NRC heeft dan ook niet de ambitie om de *Faust-Forschung* vooruit te brengen. Daarentegen is het Steinz' bedoeling zijn eigen fascinatie voor Faust in boekvorm te gieten.

Om zijn nieuwsgierigheid te stillen reist hij naar plekken die een sterke associatie hebben met de Duitse geleerde. Aangezien er bitter weinig over de *historische* figuur bekend is, en zelfs dat weinige sterk betwifelbaar is, bezoekt Steinz ook plaatsen die met de *literaire* Faust van doen hebben. Daarvan zijn er natuurlijk veel meer, want het is vooral de literaire Faust die ervoor gezorgd heeft dat de historische in nevelen gehuld wordt. Met name natuurlijk de Faust van Johann Goethe. De bekendste Duitse dichter was zijn hele leven geïnteresseerd in de materie en was tot aan zijn dood nog bezig met het redigeren van *Faust II*: een levenswerk dus

Het boek van Steinz is in populair-wetenschappelijke stijl geschreven. Nootverwijzingen zijn niet te vinden. Wel staat er een verantwoording achterin, waarin Steinz' bronnen genoteerd staan en men kan constateren dat hij van die enorme berg boeken die er tot nog toe verschenen is aardig wat heeft gelezen. *De Duivelskunstenaar* is op aangename en toegankelijke wijze geschreven. Het lezen gaat als vanzelf dankzij de heldere zinsbouw en het duidelijk proza van Steinz. Het boek is

geschreven als een onderbroken reisverslag en het lijkt of Steinz tussen het chef-boeken-van-het-handelsblad zijn door af en toe naar plekken in Duitsland en Nederland reisde om daar onderzoek en ervaringen (op) te doen. Hij hanteert tijdens het reizen voortdurend de vergelijking tussen het banale heden en het mysterieuze verleden. Toerisme, hotels, kanten gordijntjes, Faust paferalia en tubes met Fausts voedende crème worden gecontrasteerd met de sterrenwichelaar Faust, pacten met duivels, praten met grote zwarte honden en pogingen om goud te maken. Dit contrast moet voor een vrolijke noot zorgen en vaak lukt dit, bijvoorbeeld in de passage waar Steinz in de bibliotheek van Weimar op zoek gaat naar een manuscript van Goethe en met nauw verholen verachting geholpen wordt door een frikkerige hoofdbibliothecaris die geen tijd heeft voor niet-wetenschappers als Steinz.

In het boek behandelt Steinz enkele opeenvolgende thema's. Allereerst de legende van vóór Faust, het motief van het duivelspact en de legende van na Faust tot Goethe. Vervolgens gaat hij in op Faust na Goethe en tenslotte gaat Steinz te rade bij contemporaine denkers om te vragen wat het hedendaagse belang is van Faust. Hier komen onder andere de onvermijdelijke Harry Mulisch en Rüdiger Safranski aan woord. De rode draad is zoals gezegd het onderbroken heen-en-weer-reizen van Steinz, die het reizen soms even laat zitten om hoofdstukken lang te vertellen over aan Faust gerelateerde thema's. Zo houdt het boek zich ergens op tussen een reisverslag en een collectie essays, iets wat overigens niet onaangenaam leest. Wat Steinz siert, is dat hij zich niet te uitgebreid bezig houdt met de veelduidige en vaak vergezochte wijze waarop de Faust (van Goethe) geïnter-

preteerd is. Hij concentreert zich vooral op de wijze waarop Faust misbruikt is. Nazi's, dominees en communisten passeren hier de revue, zonder dat Steinz een dwingend beeld geeft van hoe Goethe's bewerking wel geduid moet worden.

Iets zwakker is zijn behandeling van een ander bekend en berucht Faust-derivaat: Mephisto van Klaus Mann, dat tot betrekkelijk recente tijden in Duitsland verboden was. Het is algemeen bekend dat de hoofdperson van dit werk, een aanvankelijk progressieve acteur genaamd Hendrik Höfgen, die een gemene zaak maakt met een fascistisch regime, gebaseerd is op Gustaf Gründgens. Steinz interviewt vervolgens de zoon van deze acteur, die zijn vaders collaboratie relateert en in perspectief plaatst. In plaats van de geijkte gelijkstelling Gustaf Gründgens - Hendrik Höfgen over te nemen, past Steinz dus wederom toe. Helaas lijkt hij het betoog van deze zoon van Gründgens redelijk kritiekloos over te nemen, en verzuimt hij diens betoog op kritische wijze te analyseren. Een gemiste kans.

Chef Boeken van het NRC: Pieter Steinz

het is vooral
de literaire Faust
die ervoor
gezorgd heeft dat
de historische in
nevelen gehuld
wordt

Een ander gemis in het boek is Steinz' summiere behandeling van het thema van het Duivelspact. Hij noemt de *Mariken van Nieumeghe* en nog enkele werken die aan de legende vooraf gingen, maar helaas diept hij dit thema niet genoeg uit. Beter is zijn behandeling van de lotgevallen in dit thema ná het ontstaan van de legende. Zo behandelt hij de diverse opera's die over Faust zijn gemaakt alsmede de vele Faust-bewerkingen, met speciale aandacht voor Goethe's *Faust. Der Tragödie*, zowel het eerste deel als het vermeend onleesbare tweede deel.

Zo nu en dan wenst de lezer dat Steinz wat meer de diepte in zou gaan: bijvoorbeeld wanneer hij opmerkt dat volgens Hans Schwerte Faust: "Tussen 1840 en 1940 steeds minder als literaire figuur met goede en slechte kanten werd gezien; hij werd een typisch Duitse held." Waarom dit zo zou zijn licht Steinz helaas niet toe.

De zojuist genoemde aanmerkingen niettegenstaande: het lezen van dit boek is aangeraden. De sterke punten zoals de leesbaarheid en de lichtvoetige wijze waarop Steinz zijn stof behandelt, maken de zwakke punten meer dan goed en maken van *De Duivelskunstenaar* een uitstekend vertrekpunt om meer te weten te komen over Faust en zijn *Nachleben*.

Pieter Steinz, *De Duivelskunstenaar. De Reis van Doctor Faust door 500 Jaar Cultuurgeschiedenis* (Uitgeverij Prometheus) 246 pagina's, €18,90.

Op donderdag 21 Oktober zal Pieter Steinz om acht uur in de theaterzaal van Stichting Crea een lezing geven over zijn boek *De Duivelskunstenaar*.

Eindeloos op internet?
Doe eens surfen naar
<http://eindeloosweblog.wordpress.com!>

Avonturen in het Archief

IWO - Op survival in Zuidoost

Clara van de Wiel - **De historicus wordt voor het echt bevredigende veldwerk soms tot bijna onmenselijke praktijken gedwongen. Het bezoeken van het tijdschriftenarchief in het IWO is er zo een. De naam IWO (die ook op de UvA-site nooit verduidelijkt wordt) levert bij menig geschiedenisstudent al koude rillingen op, terugdenkend aan de overzichtstentamens die het eerste jaar in dit naargeestige oord moesten worden afgelegd. Eenmaal in de Masterfase beland prees ik mijzelf zielsgelukkig deze expeditie nooit weer te hoeven maken. De realiteit bleek anders.**

Niet enkel blijkt deze parel van Amsterdam Holendrecht bestemd voor het toetsen van eerstejaars op parate historische kennis, ook de Universiteitsbibliotheek heeft hier een plekje veroverd. De eerste vier verdiepingen waarover ik al jaren nachtmerries had (want: lagen hier nu echt de lijken van de afdeling geneeskunde geconserveerd?) zijn in werkelijkheid een opslagplek van de UB voor die onderdelen waar, eufemistisch uitgedrukt, maar weinigen de schoonheid van kunnen inzien.

Weinigen inderdaad. Wanneer ik op de druilerigste septemberdag in vol regenkostuum aan wil bellen, kijkt het personeel me schichtig aan. Dat iemand überhaupt de tocht heeft willen afleggen, laat staan in deze weersomstandigheden, levert opgetrokken wenkbrauwen op. Een verplichte inschrijving in het logboek maakt duidelijk waarom: gemiddeld kent het archief zo'n drie bezoekers per dag. Gedwee word ik richting kluisjes geleid alwaar ik de onvergeeflijke fout maak te denken een UvA-munt in te kunnen zetten. De verantwoordelijke man krijgt bijna een hartverzakking. Woest trekt hij allerhande gereedschap tevoorschijn en na enig heen en weer geschroef lukt het hem het kluisje te bevrijden van mijn sabotage-

geen zijn in de wijde omgeving niet te verkrijgen, maar dat betekent in ieder geval dat je niet gedwongen wordt de omzet van Sorbon te spekken. Het materiaal dat er te vinden is -vrijwel de gehele kranten- en tijdschriftencollectie van de UvA- is bovendien een ware schat voor een gepassioneerde personderzoeker.

Na enige minuten arriveert het aangevraagde materiaal al. Dat is, zo weet de geroutineerde archiefonderzoeker, bijzonder snel en wat dat betreft heeft het IWO juist door zijn kleinschaligheid zeker zijn charme.

De vrouw bij
de balie biedt me
glimlachend haar pen
aan wanneer ik, slecht
voorbereid als altijd,
zonder blijk te zitten

Ook het feit dat het er door het ontbreken van ook maar enige collega-onderzoekers aangenaam stil is en de faciliteiten (één computer) niet gedeeld hoeven te worden maken het een steeds positievere ervaring. De vrouw bij de balie biedt me glimlachend haar pen aan wanneer ik, slecht voorbereid als altijd, zonder blijk te zitten. Koffie en andere versnaperin-

gen zijn in de wijde omgeving niet te verkrijgen, maar dat betekent in ieder geval dat je niet gedwongen wordt de omzet van Sorbon te spekken. Het materiaal dat er te vinden is -vrijwel de gehele kranten- en tijdschriftencollectie van de UvA- is bovendien een ware schat voor een gepassioneerde personderzoeker.

De goudmijn aan obscure blaadjes en dito ideologieën maken het een bijna opwindende ervaring waarbij de boze buitenwereld die Amsterdam Zuidoost heet even kan worden vergeten. Als ik na enige uren het gebouw verlaat hangt mijn jas er nog en knikt de beheerder me plotse-ling vriendelijk toe. De regen komt nog steeds met bakken uit de hemel. De metro richting centrum wordt als altijd geterroriseerd door stuitende scholieren met bonkende smartphones. Mijn band blijkt bij aankomst lek. Het leven is nog steeds een tranendal, maar in het IWO liggen in ieder geval geen lijken.

Noot van de redactie: bij nader onderzoek blijkt dat er wel degelijk koffie te verkrijgen is in het IWO, achter de balie.

Ruimte voor Advertentie

Universiteit hoppen ontrouw aan de alma mater

Hagar Jobse - Ik ben een echte UvA-telg, uit een echt UvA-nest. Mijn vader verruilde industriestad Rotterdam op zijn achttiende in voor Amsterdam en ging studeren aan de UvA. Twintig jaar later, mijn ouders zijn het klassieke voorbeeld van een jonge-bloemouwe-bok-relatie, was het mijn moeders beurt. Ook zij ging naar de UvA, en ik ging met haar: hoogzwanger bleef mijn moeder gewoon naar college gaan.

Vier jaar geleden was aan mij de keus waar ik 'de tijd van mijn leven' zou gaan doorbrengen. Welke universiteit mijn nieuwe habitat zou worden, en

welke hoogleraren mijn nog redelijk lege hoofd mochten gaan volproppen met kennis. Ik moet bekennen: een vergelijkend warenonderzoek heb ik nooit gedaan.

Mijn UvA-periode voelde als een warm bad. Toegeven, het P.C. Hoofthuis is lelijk. Toch ben ik er aan gehecht. Het is een beetje zoals met je lievelingstrui, je hebt hem al jaren, weet eigenlijk niet eens meer waarom je hem ooit gekocht hebt, maar kunt er geen afstand van doen. Toch loop ik niet langer door de gangen van het P.C.Hoofthuis. Ben ik afgestudeerd? Nee. Ik heb mijn lievelingstrui omgeruild. Ik studeer dit jaar in Leiden.

Na mijn Bachelor geschiedenis en een jaar studeren in Madrid, wilde ik mij specialiseren in Latijns-Amerika. Als je geïnteresseerd bent in deze regio zijn er in Nederland een paar mogelijkheden. Denk je erover om af te studeren op lendedoekjesdragende indianen in Brazilië? Dan zijn je opties als volgt.

Optie nummer één: je gaat naar Utrecht en volgt de eenjarige, Engelstalige Master Latin-American and Caribbean studies. Goed, je moet met de trein, maar Utrecht is niet de andere kant van de wereld. In februari vertrek je naar het continent waar het allemaal om gaat, en krijg je de

AMSTERDAMSCHЕ STUDIEVERENIGING
VOOR GESCHIEDENIS & KUNSTGESCHIEDENIS

WORD LID!

FIKSE KORTING OP STUDIEBOEKEN | GALERIEËN | FILMS
SAMENVATTINGSREADERS | WEKELIJKSE BORREL
LIFTWEDSTRIJD | SYMPOSIA | FILMS | KUNSTREIS
BATTLEFIELDTOUR | FEESTEN | MUSEA | GROTE REIS

gelegenheid die unieke stam indianen op te sporen!

Optie nummer twee: je blijft in Amsterdam, volgt de anderhalf jaar durende master Latijns-Amerika studies aan het CEDLA (het centrum voor onderzoek naar Latijns-Amerika, dat verbonden is aan de UvA). De Master is in het Nederlands, wat je zowel als een nadeel als een voordeel kunt beschouwen. Sommigen zullen denken, 'fijn, Nederlands, het leven is al moeilijk genoeg!' Maar wie een internationale carrière ambieert zal echter eerder voor het Engelstalige traject kiezen. Er is echter één onbetwistbaar nadeel aan deze master: je mag pas naar Latijns-Amerika in de zomer. Voor de onoplettende lezer: dat betekent twee keer in één jaar winter!

Optie nummer drie: de Spaanstalige Master aan de Universiteit Leiden. Een unieke master, aangezien dit het enige Spaanstalige traject is in Europa (Spanje natuurlijk daargelaten). Één nadeel: het onderzoek in Latijns-Amerika loopt van november tot januari, wat inhoudt dat je al bij aanvang van het semester enorm in de stress zit, je moet immers alles voor je vertrek binnen twee maanden regelen.

Maar, je pakt wel de zomer daar mee! Ik koos dus uiteindelijk voor Leiden.

Stiekem vond ik het een beetje eng om naar Leiden te gaan. 's Nachts droomde ik over langharige types die gehuld in bootschoenen en polo de faculteit bestormden. Ik zag mezelf al staan in de pauze, moederziel alleen, tussen al die studenten die zich in het vrije kwartier bij hun dispuutgenoten voegden. In Leiden maak je immers geen menselijk contact zonder lid te zijn van een studentenvereniging, dacht ik.

Inmiddels heb ik mijn eerste week in Leiden achter de rug. Mijn angstbeeld bleek niet te kloppen. Sterker nog: Leiden is divers. Je komt natuurlijk wel zo nu en dan een Jan-Joost of Paul-Dirk tegen, maar het bootschoengehalte is minder hoog dan ik had gedacht. Wat me nog het meest verbaasde is dat Leiden barst van de internationale studenten.

In ben erg tevreden met mijn Master en mijn advies aan alle aankomende Masterstudenten is dan ook: ga universiteitshoppen! Laat je van je avontuurlijke kant zien, ga opnieuw de

strijd aan met een nog onbekende studie-administratie en vrees niet voor rondswalen in een onbekende faculteit. Niet alleen Leiden, maar ook Utrecht heeft een flink aantal interessante Masters. Bovendien kan een beetje verandering op zijn tijd nooit kwaad. Vind je bij de UvA geen Master waar je echt warm van wordt? Bedenk je dan dat het misschien tijd is om je lievelingstrui even in de kast te laten liggen (ik zeg niet weg- gooien, dat zou harteloos van me zijn).

Helemaal afscheid nemen hoefde trouwens niet, ik woon nog steeds in Amsterdam en loop uit nostalgie regelmatig een rondje door het PC. Hoofthuis. Bovendien ben ik opnieuw de trotse eigenaresse van een UvA-bibliotheekpasje (ook als je in Leiden studeert blijven de UvA-bibliotheekdeuren voor je geopend). Ook schrijf ik niet voor een Leids studentenbladje, maar voor Eindeloos. Laten we het erop houden dat afscheid nemen nou eenmaal een moeilijk proces is. ☞

's Nachts droomde ik over langharige types gehuld in bootschoenen

COLOFON

Hoofredacteur

Bob van Toor

Eindredactie

Clara van de Wiel
Onno La Rivière
Stephanie Blom

Vormgeving

Joris Belgers

Penningmeester

Thomas Smits

Redactie

Joris Belgers
Stephanie Blom
Steven van den Haak
Kick Hommes
Hagar Jobse
Micha Mos
Onno La Rivière
Thomas Smits
Maria Veder
Isabella Vos
Micha van der Wal
Clara van de Wiel

Redactieraad

Dr. Jouke J. B. Turpijn
Dr. Willem F. B. Melching
Prof. Dr. Wyger R. E. Velema
Dr. Wendelien A. W. van Welie

Eindeloos is een onafhankelijk periodiek van en voor de studierichtingen Geschiedenis en Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en is gelieerd aan Studievereniging Kleio.

Eindeloos ligt iedere maand bij de lift op de vijfde verdieping van het P. C. Hoofthuis en in het Kunsthistorisch Instituut. Reacties en ingezonden stukken kunt u mailen naar eindeloos@kleioamsterdam.nl.

Maria's achterkant

Iedere maand een historisch recept!

Aflevering 1: Boter

Maria Veder – Er zijn weinig mensen op deze wereld als Johannes Van Dam. Ooit begonnen als een door Fiep Westendorp gecreëerde figurant in een willekeurig boek van Annie M.G. Schmidt is Van Dam op een goed moment de echte wereld in gestapt, alwaar hij nu al sinds jaar en dag heen en weer pendelt tussen zijn huis, achter boekhandel Athenaeum, en Café de Zwart. Ik ben ook wel eens in Café de Zwart, en dan kijk ik naar hem.

Ik kan me voorstellen dat de oorsprong van mijn liefde voor de man wat obscuur lijkt, daarom zal ik deze proberen uit te leggen. Ten eerste zijn levensloop: zijn vader was een Joodse luiierfabrikant die voor de ogen van kleine Johannes stierf, in een tragisch auto ongeluk. Vervolgens toog Van Dam naar Amsterdam medicijnen te studeren, om vervolgens dan toch maar barman te worden, en bottelaar, journalist, bedrijfsleider bij een bioscoop en eigenaar van een kookboekenwinkel, om uiteindelijk zichzelf uit te roepen tot de beschermheilige van eten en culinair schrijver te worden. Hij draagt Crocs, ook al beweegt hij zich eigenlijk enkel voort in scootmobiel. Zijn lievelingseten is andijviestamppot. Hij drinkt zijn thee op 86 graden, exact. Toen hij ooit op straat werd uitgescholden voor dikzak riep hij terug: 'every time I fucked your mother she gave me a cookie!' een gebeurtenis waar ik dolgraag bij had willen zijn. Regelmatig sta ik stil bij de vraag; wat zou Johannes Van Dam doen? Om vervolgens nog een pak boter door de aardappelpuree of sollicitatieformulieren te gooien. Hij weet immers alles, van kroketten, maar ook van het leven. Daar ben ik van overtuigd. Deze overtuiging werd bevestigd toen ik er achter kwam dat Van Dam ook een begenadigd historicus is, met een interessante kijk op de plaats van culinaire geschiedenis binnen de bredere historiografie. In een interview in *de Groene Amsterdammer* vertelt Van Dam over een essay dat hij ooit schreef over het

verband tussen het gebruik van boter en het uitbreken van de Reformatie. Volgens Van Dam liep er door Europa een grens. Ten noorden van deze grens kon wegens koude geen olijven verbouwd worden en gebruikte men boter en spekvet, beide gemaakt van dieren. Er werd in deze periode echter door Rome bepaald dat men op vastendagen geen dierlijke producten meer mocht eten. Dit waren 150 dagen per jaar, en men kan zich voorstellen dat het verbod op boter op deze dagen een groot probleem vormde voor de christenen in het noorden. Olijfolie uit het zuiden importeren voldeed niet als alternatief, want die was duur en van slechte kwaliteit. Luther beklagde zich hier al over in zijn *Tafelgesprekken* en volgens Van Dam is duidelijk te zien dat de reformatie zich dáár voltrok, waar geen olijfolie was. Normandië was volgens Van Dam een uitzondering op deze regel, omdat de rijke boterboeren uit deze streek genoeg geld hadden om hun zonden af te kopen door middel van aflaten. ☞

Boterkoek volgens Johannes van Dam:

Maak een mengsel van 38% bloem, 35% boter (dus geen olijfolie en zeker geen margarine!) en 27% suiker. Kneed het goed, maar niet te lang en druk het in een ondiepe boterkoekvorm. Maak de koek niet te dun en bak hem in 20-25 minuten op 180 graden, tot hij aan de oppervlakte knapperig is, maar van binnen nog een zachte structuur heeft.

filmpjes ebooks turks
 boeken engels frans reportages
 ictie aanbiedingen interviews
 www.athenaeum.nl
 youtube lezingen
 webshop signeren facebook agenda
 tijdschriften